

En ny statistiklagstiftning (prop. 2000/01:27)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i proposition 2000/01:27 till en ny lag om den officiella statistiken och förslag till ändringar i sekretesslagen (1980:100).

I propositionen föreslår regeringen en ny lagstiftning om den officiella statistiken. Lagförslaget innebär att gällande regler för den officiella statistiken förs samman till en lag. I förslaget har en anpassning gjorts till bestämmelserna i EG:s dataskyddsdirektiv och personuppgiftslagen när det gäller behandlingen av personuppgifter för framställning av officiell statistik.

Propositionen innehåller också förslag till vissa andra ändringar och kompletteringar av gällande regler. Dessutom föreslås ett rättsligt skydd för beteckningen Sveriges officiella statistik och för en symbol för den officiella statistiken. Det föreslås också en ändring i den s.k. statistiksekretessen (9 kap. 4 § sekretesslagen).

Den nya lagen och ändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2001.

I propositionen redovisas också resultatet av utvärderingen av statistikreformen och regeringens ställningstagande till de förslag som utredningen lägger fram.

I betänkandet behandlar utskottet också tre motioner som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Motionerna avstyrks.

I betänkandet finns 6 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden	6
Bakgrund	6
Ny statistiklag	8
Framställan under ärendets beredning	8
Omfattningen av den officiella statistiken	9
Behandling av personuppgifter	11
Överklagande m.m.	14
Propositionens förslag i övrigt.....	15
Övriga frågor om den officiella statistiken	16
Reservationer.....	18
1. Ny statistiklag (punkt 1) (m, kd, c, fp).....	18
2. Omfattningen av den officiella statistiken (punkt 2) (m).....	19
3. Omfattningen av den officiella statistiken (punkt 2) (kd, fp).....	19
4. Behandling av personuppgifter (punkt 3) (m, c, fp)	20
5. Överklagande m.m. (punkt 4) (kd)	20
6. Övriga frågor om den officiella statistiken (punkt 7) (kd).....	21
Förteckning över behandlade förslag.....	22
Propositionen.....	22
Följdmotioner	22
Regeringens lagförslag	24
Yttrande från konstitutionsutskottet (2000/01:KU10y)	31

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Ny statistiklag

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört och avslår ett under utskottsberedningen framfört yrkande om avslag på propositionen. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del.

Reservation 1 (m, kd, c, fp)

2. Omfattningen av den officiella statistiken

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och avslår motionerna 2000/01:Fi6 yrkandena 1, 2, 3 och 5 samt 2000/01:Fi7 yrkande 1.

Reservation 2 (m)

Reservation 3 (kd, fp)

3. Behandling av personuppgifter

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och avslår motionerna 2000/01:Fi5 och 2000/01:Fi6 yrkande 4.

Reservation 4 (m, c, fp)

4. Överklagande m.m.

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del och avslår motion 2000/01:Fi7 yrkande 5.

Reservation 5 (kd)

5. Propositionens förslag i övrigt

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i denna del.

6. Lagförslagen

I enlighet med ovan redovisade ställningstaganden (punkterna 1–6) antar riksdagen regeringens förslag till lag om den officiella statistiken och lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

7. Övriga frågor om den officiella statistiken

Riksdagen avslår motion 2000/01:Fi7 yrkandena 2, 3 och 4.

Reservation 6 (kd)

Stockholm den 22 februari 2001

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Fredrik Reinfeldt (m), Kjell Nordström (s), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Yvonne Ruwaida (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Gunnar Axén (m), Hans Hoff (s) och Marie Engström (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2000/01:27 En ny statistiklagstiftning föreslår regeringen att riksdagen antar det förslag till ny lag om den officiella statistiken samt det förslag till ändringar i sekretesslagen (1980:100) som lagts fram i propositionen. Regeringens förslag återges i *bilaga 1* och lagförslagen i *bilaga 2*.

Med anledning av propositionen har tre motioner väckts. Förslagen i motionerna återges i *bilaga 1*.

Finansutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över de förslag i propositionen jämte motioner som rör dess beredningsområde. Konstitutionsutskottet har avgett yttrande, 2000/01:KU9y, som återfinns i *bilaga 3* till betänkandet.

Den 13 februari 2001 höll utskottet en intern utfrågning med företrädare för Justitiedepartementet, Statistiska centralbyrån, Statskontoret samt utredaren Gunnar Holmgren.

Under behandlingen av propositionen har utskottet mottagit en skrivelse i ärendet.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Den officiella statistiken regleras i lagen (1992:889) om den officiella statistiken (statistiklagen). Statistiklagen tillämpas när statliga myndigheter under regeringen framställer officiell statistik. Organ utanför den statliga sektorn och sådana som ligger under riksdagen, t.ex. Riksbanken, faller alltså utanför lagens tillämpningsområde. Lagen kompletteras av förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken (statistikförordningen). Genom bestämmelser i statistiklagen och statistikförordningen bemyndigas myndighet som ansvarar för officiell statistik att meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas till den officiella statistiken samt om sättet och tiden för uppgiftslämnandet. Med stöd av detta bemyndigande fastställer t.ex. SCB föreskrifter för de enskilda statistiska undersökningarna.

I lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område regleras bl.a. skyldigheten att lämna uppgifter till lantbruksregistret och statistiken på jordbruksområdet. Lagen kompletteras av förordningen (1992:1032) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

Regleringen av de personregister i datalagens (1973:289) mening som används för att ta fram officiell statistik och som innehåller känsliga uppgifter återfinns i lagen (1995:606) om vissa personregister för officiell statistik (statistikregisterlagen). Kompletterande föreskrifter om de olika registren finns i förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik (statistikregisterförordningen). Den innehåller detaljerade bestämmelser om de register som omfattas av registerlagen med föreskrifter om ändamål, innehåll och om tillåtna sambearbetningar.

Datalagen ersattes den 24 oktober 1998 av personuppgiftslagen (1998:204). Den nya lagen kommer dock med hänsyn till övergångsbestämmelserna att få fullt genomslag först den 1 oktober 2001. Datalagen kommer således att gälla fram till den tidpunkten för en stor del av behandlingen av personuppgifter för framställning av statistik.

Personuppgiftslagen innebär ett genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Personuppgiftslagen innehåller bestämmelser om när behandling av personuppgifter är tillåten. För behandling av känsliga personuppgifter gäller särskilt stränga regler. Även vissa grundläggande krav på den som behandlar personuppgifter ställs, t.ex. att personuppgifter som samlas in för ett ändamål inte får behandlas för något annat oförenligt ändamål. Vidare finns i lagen bestämmelser om information

till de registrerade, om rättelse av personuppgifter och om säkerheten vid behandlingen.

Behandling av personuppgifter för bl.a. statistiska ändamål undantas dock i stor utsträckning från dessa regler. Personuppgiftslagens bestämmelser innebär att känsliga personuppgifter får behandlas utan samtycke för forskning och statistik, om behandlingen är nödvändig och om samhällsintresset av projektet klart väger över riskerna för otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Har behandlingen godkänts av en forskningsetisk kommitté, skall förutsättningarna anses uppfyllda.

Utvärderingen av statistikreformen

Vid halvårsskiftet 1994 genomfördes en reform av det officiella statistiksystemet. Bland annat ändrades principerna för ansvarsfördelning och finansiering av den offentliga statistiken. Reformen innebar bl.a. att omkring 25 myndigheter fick ansvar för den s.k. sektoranknutna statistiken, dvs. den officiella statistik som tas fram inom myndigheternas respektive områden. Myndigheter blev beställaransvariga och gavs därigenom möjlighet att styra och kontrollera produktionen av den officiella statistik de ansvarar för. Den officiella statistiken finansieras genom anslag. Reformen innebar samtidigt att Statistiska centralbyrån (SCB), som är central förvaltningsmyndighet för den officiella statistiken och annan statlig statistik, fick verksamheten uppdelad i följande tre områden:

- Ansvar för den anslagsfinansierade s.k. sektorövergripande officiella statistiken, dvs. framför allt statistik som saknar en entydig huvudanvändare som t.ex. arbetsmarknadsstatistik, befolkningsstatistik, ekonomisk statistik och välfärdsstatistik.
- Ansvar för samordningen av den officiella statistiken.
- Produktion av statistik på uppdrag. Uppdragsverksamheten utgör i dagsläget ungefär hälften av SCB:s totala verksamhet och finansieras med avgifter.

I början av 1998 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utvärdera statistikreformen. I uppdraget ingick också att analysera EU-medlemskapets effekter på statistikens område och lämna förslag till eventuella förändringar i den officiella statistiken. Samtidigt tillsattes inom Finansdepartementet en statistikregelgrupp med uppgift att lämna förslag till ändringar i de författningar som reglerar statistikproduktionen. Utredningen om statistikreformen lämnade sitt betänkande *Utvärdering och förslag till utveckling* (SOU 1999:96) i september 1999 och statistikregelgruppen presenterade i december 1999 sin promemoria *Statistikens regler* (Ds 1999:75).

Ny statistiklag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att reglerna för den officiella statistiken samlas i en ny lag. Utskottet avstyrker ett under utskottsberedningen framställt yrkande om avslag på propositionen. Jämför reservation 1 (m, kd, c, fp).

Propositionen

I propositionen föreslås att den reglering av statistiksystemet som i dag finns i statistiklagen, statistikregisterlagen och lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område sammanförs i en ny lag om den officiella statistiken. Förslaget innebär vidare att vissa bestämmelser i personuppgiftslagen och EG:s dataskyddsdirektiv på statistikområdet arbetas in i den nya statistiklagen.

Propositionen innehåller också förslag till vissa andra ändringar och kompletteringar av gällande regler. Dessutom föreslås ett rättsligt skydd för beteckningen Sveriges officiella statistik och för en symbol för den officiella statistiken. Det föreslås också en ändring i den s.k. statistiksekretessen (9 kap. 4 § sekretesslagen).

I propositionen redovisas också resultatet av utvärderingen av statistikreformen och regeringens ställningstagande till de förslag som utredningen lägger fram.

Framställan under ärendets beredning

Under utskottets beredning av propositionen har Anna Åkerhielm (m) yrkat på avslag på regeringens proposition. Enligt Anna Åkerhielm visar bl.a. utskottets interna utfrågning av företrädare för Justitiedepartementet, Statistiska centralbyrån, Statskontoret och utredaren av statistikreformen att regeringen i propositionen endast behandlar delar av de problemställningar angående den offentliga statistiken som kommit fram i de olika utredningar som gjorts. Bland de frågor som utelämnats hör bl.a. den viktiga frågan om samordning av den offentliga statistiken. Regeringen borde ha avvaktat ytterligare beredning i dessa frågor innan en proposition om den offentliga statistiken presenterades för riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är det viktigt att den rättsliga reglering och den anpassning till EG-bestämmelser av den officiella statistiken som presenteras i propositionen snabbt kommer till stånd. Övriga frågor om den officiella statistiken bereds fortfarande i Regeringskansliet och förändringar kommer att presenteras senare för riksdagen. Med det anförda tillstyrker finansutskottet regeringens förslag att reglerna för den officiella statistiken samlas i en ny statistiklag och avstyrker det förslag om avslag på propositionen som framställts under ärendets beredning.

Omfattningen av den officiella statistiken

Utskottets förslag i korthet

Det är utomordentligt viktigt att det finns en kostnadseffektiv offentlig statistik av hög kvalitet. I propositionen föreslås en mindre förändring av beskrivningen av offentlig statistik. Förändringen är endast av teknisk och språkmässig natur. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker förslagen i motionerna. Jämför reservation 2 (m) och 3 (kd, fp).

Propositionen

Enligt propositionen är det viktigt att det klart framgår vad som är officiell statistik inom ett visst område. Därför skall den officiella statistiken kringgärdas av särskilda regler. Den officiella statistiken skall också vara objektiv och allmänt tillgänglig samt vara en garant för att statistiken producerats enligt vetenskapliga metoder.

I den föreslagna sammanhållna lagen anges att officiell statistik skall finnas för allmän information, utredningsverksamhet och forskning. Det är en delvis förändrad beskrivning jämfört med beskrivningen i nuvarande lag (1992:889) om den officiella statistiken, den s.k. statistiklagen. I statistiklagen anges att officiell statistik är sådan statistik för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering som en myndighet framställer enligt föreskrifter som regeringen meddelar. I den nya lagen ersätts samhällsplanering med utredningsverksamhet samtidigt som beteckningen internationell rapportering tas bort. Enligt regeringens bedömning innebär den nya definitionen ingen större förändring vad gäller den offentliga statistikens omfattning. I begreppet utredningsverksamhet skall även avses de statistikändamål som förekommer i EG-rättsakterna på statistikområdet.

I likhet med i dagsläget bör enligt regeringen den mer konkreta bestämningen av vad som inbegrips i officiell statistik (samt vilken myndighet som är statistikansvarig) anges i en särskild förordning. För att tillmötesgå synpunkter från en del remissinstanser om att det inom vissa områden kan uppstå oklarheter om vilken statistik som är den officiella, anger regeringen i propositionen att den i en kommande förordning avser att ytterligare förtydliga avgränsningen av vad som är officiell statistik.

Motionerna

I motion Fi6 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) anges att omfattningen av den offentliga statistiken ökar år från år. Önskemålen inom statistikområdet är omätliga. Detta innebär enligt motionärerna att det är viktigt att den offentliga statistiken begränsas till områden som är av offentlig betydelse och som är viktiga och strategiska för det offentliga beslutsfattandet (yrkande 1). Begreppet officiell statistik måste ges en tydligare avgränsning. Regeringens

förändrade definition av begreppet officiell statistik bidrar inte till att på ett tydligt sätt avgränsa statistiken, snarare tvärtom. Den nya definitionen lämnar fältet öppet för en vidlyftig expansion av den offentliga statistiken (yrkande 3). Enligt motionärerna finns det i dag ingen diskussion om i hur stor omfattning den officiella statistiken skall skattefinansieras. Enligt motionärerna bör det som är av intresse för enskilda, företag eller myndigheter i första hand finansieras av dessa, såvida det inte finns ett allmänt intresse (yrkande 2). Motionärerna menar också att lagstiftningen i högre grad bör ta hänsyn till kostnaden för statistikinsamlingen och inte bara den eventuella nyttan. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om hur större hänsyn till olika aktörers kostnader vid statistikinsamling skall tas (yrkande 5).

I *motion Fi7 av Per Landgren m.fl. (kd)* anføres att det övergripande målet för all offentligt finansierad statistik skall vara det gemensamma bästa. Som ett medel för detta mål skall statistiken vara trovärdig och tillgänglig och verksamheten skall vara effektiv, transparent och möjlig att påverka. Den skall också kunna motiveras utifrån ett gott förvaltnarskap av offentliga medel. All verksamhet måste prövas i ljuset av det övergripande målet och samhällets värdegrund. Regering, riksdag och myndigheter skall generellt vara återhållsamma med att inhämta statistik (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är det av central samhällelig betydelse att det finns en offentlig statistik av hög kvalitet. Viktiga och grundläggande funktioner som demokrati, ekonomi och välfärd är i hög grad beroende av att det finns en tillförlitlig officiell statistik. För att säkerställa detta är det också viktigt att den officiella statistiken finansieras med offentliga medel. Det är också angeläget att insamlingen och produktionen av den offentliga statistiken sker kostnadseffektivt, både vad gäller för den insamlade myndigheten och för uppgiftslämnaren.

Utskottet delar regeringens uppfattning i propositionen att den förändring av bestämningen av offentlig statistik som föreslås i propositionen endast är av teknisk och språkmässig natur. Någon vidlyftig expansion av den offentliga statistiken, som påstås i motion Fi6 (m), kommer därför inte att inträffa till följd av den nya lagstiftningen om den officiella statistiken.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Fi6 (m) yrkandena 1–3 och 5 och Fi7 (kd) yrkande 1.

Behandling av personuppgifter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att en statistikansvarig myndighet får behandla personuppgifter för framställning av statistik. Känsliga uppgifter och uppgifter om lagöverträdelser m.m. får behandlas endast enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Utskottet delar konstitutionsutskottets uppfattning att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll skall regleras särskilt i lag. Motionerna avstyrks. Jämför reservation 4 (m, c, fp).

Propositionen

För närvarande finns regler för vissa personregister som används för framställning av officiell statistik i statistikregisterlagen och statistikregisterförordningen. Dessa författningar omfattar också personregister vid statistikansvariga myndigheter som innehåller känsliga uppgifter.

I motiven till personuppgiftslagen (prop. 1997/98:44 s. 41) framhöll regeringen att det traditionella svenska systemet med särregler i särskilda (register)författningar är att föredra framför generella undantag från den nya personuppgiftslagen. Inom den offentliga sektorn förekommer det t.ex. stora mängder känsliga uppgifter och uppgifter som har hämtats in med stöd av straffsanktionerad uppgiftsplikt. Därför framhölls ett starkt integritetsskydd som särskilt viktigt när det gäller uppgifter inom all offentlig verksamhet. Kravet på en särskild författning för att avvika från det integritetsskydd som personuppgiftslagen ger ansågs garantera att behovet av särregler alltid övervägs nog i den ordning som gäller för författningsgivning, dvs. antingen i lagform eller förordningsform.

Mot bakgrund av de redovisade motivuttalandena anfördes i den aktuella propositionen att regeringen anser att utgångspunkten bör vara en fortsatt särskild författningsreglering av behandling av personuppgifter för officiell statistik. Det förslag som regeringen lägger fram innebär att de centrala bestämmelserna för den officiella statistiken kommer att finnas i den nya statistiklagen. Beträffande behandling av personuppgifter som inte regleras i den nya statistiklagen skall personuppgiftslagens bestämmelser tillämpas.

Regeringen föreslår vidare att en statistikansvarig myndighet skall få behandla personuppgifter för framställning av statistik. Behandlingen får omfatta personnummer. För att få behandla känsliga uppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser m.m. för officiell statistik bör krävas föreskrifter av regeringen. Inför beslut om sådana föreskrifter skall regeringen väga samhällsintresset av den statistiska behandlingen mot risken för intrång i den enskildes personliga integritet. Den föreslagna regleringen innebär att behandlingen av känsliga uppgifter kommer att regleras i en förordning.

Ett av de viktigaste medlen för att se till att personuppgifter inte behandlas på ett sätt som kan innebära att enskildas personliga integritet kränks är att de registrerade får information om behandlingen. Regeringen föreslår att personuppgiftslagens bestämmelser om informationsskyldighet skall gälla vid insamling av personuppgifter för officiell statistik.

Motionerna

I *motion Fi5* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) anser motionärerna att permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur hos SCB bör förbehållas riksdagen att besluta om (yrkande 2). Motionärerna anser också att det krävs ytterligare avvägningar kring integritetsskyddet och en grundlig översyn av personuppgiftslagens bestämmelser (yrkande 1).

I *motion Fi6* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 4 anser motionärerna att permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur bör förbehållas riksdagen att besluta om genom ställningstagande i det enskilda fallet. Enligt motionärerna föreligger det vissa problem med oklarheter och tolkningssvårigheter beträffande information, anmälningsskyldighet etc. vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik. Motionärerna anser att denna fråga bör klargöras.

Konstitutionsutskottets yttrande

Vid behandlingen av propositionen om personuppgiftslagen (prop. 1997/98:44) delade utskottet regeringens bedömning att det fanns starka skäl att verka för att det skulle bli möjligt att gå ifrån den s.k. hanteringsmodell på vilken personuppgiftslagen bygger (1997/98:KU18). Utskottet har senare anfört att det är av stor vikt att den svenska regeringen inom EU med kraft verkar för att en revidering av dataskyddsdirektivet sker. Enligt den mening utskottet uttalat bör vidare en översyn av personuppgiftslagen komma till stånd med syfte att, så långt det är möjligt inom EG-direktivets ram, åstadkomma en förändring av lagstiftningen i riktning mot ett mer modernt regelverk som tar sikte på missbruk av personuppgifter. Intensifierade åtgärder bör enligt vad utskottet anfört vidtas för att åstadkomma en lagstiftning som syftar till att ingripa mot missbruk av personuppgifter och inte mot själva hanteringen av sådana uppgifter (1998/99:KU15).

Inom EU förestår en översyn av dataskyddsdirektivet, som skall inledas genom att kommissionen avger en rapport om genomförandet, vilket skall ske hösten 2001. Det är känt för utskottet att regeringen är verksam inom EU för att bana väg för svenska synpunkter i det sammanhanget. Det är också känt att regeringen inom ramen för ett samråd med företrädare för partierna i riksdagen bereder åtgärder för att så långt möjligt tillmötesgå de krav som ställs på ett mera modernt regelverk (jfr prop. 1999/2000:11 s. 19). Utskottet har inte skäl att nu lägga något till sina tidigare uttalanden i frågan om personuppgiftslagen utan anser att resultatet av det arbete för en förändring av lagen som pågår bör inväntas.

Såvitt gäller förhållandet mellan den föreslagna lagen om den officiella statistiken och gällande rätt ger propositionen inte anledning till några uttalanden av utskottet.

Vad gäller frågan om permanenta personregister med integritetskänsligt innehåll har utskottet tidigare pekat på att det alltid finns möjlighet att reglera ett visst område genom lag, i den utsträckning det är befogat med ett ställningstagande från riksdagens sida. I sådana fall är normgivning på lägre nivå i strid med lagregleringen utesluten, om inte annat följer av den aktuella lagen. Utskottet har också hållit fast vid målsättningen att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll skall regleras särskilt i lag (se bet. 1990/91:KU11, rskr. 1990/91:160, bet. 1997/98:KU18). Utskottet har inte skäl att nu gå ifrån sina tidigare uttalanden.

Finansutskottets ställningstagande

Av konstitutionsutskottets yttrande framgår att utskottet tidigare har uttalat att det är av stor vikt att den svenska regeringen inom EU med kraft verkar för att en revidering av dataskyddsdirektivet sker samt att en översyn av personuppgiftslagen bör göras. Av yttrandet framgår vidare att en översyn av dataskyddsdirektivet är förestående inom EU samt att regeringen, inom ramen för ett samråd med företrädare för partierna i riksdagen, bereder åtgärder för att så långt möjligt tillmötesgå de krav som ställs på ett mera modernt regelverk. Konstitutionsutskottet anser inte att det finns skäl att nu lägga något till sina tidigare uttalanden i frågan om personuppgiftslagen utan anser att resultatet av det arbete för en förändring av lagen som pågår bör inväntas. Finansutskottet anser, liksom konstitutionsutskottet, att det pågående arbetet inte bör föregripas.

Finansutskottet övergår härfter till att behandla frågan om permanenta personregister med integritetskänsligt innehåll. Utrymmet för att behandla känsliga personuppgifter är begränsat. Huvudregeln är att det är förbjudet att behandla uppgifter av detta slag. Från förbudet finns emellertid en rad undantag. Undantag görs bl.a. för behandling av uppgifter för ändamål som rör forskning och statistik. Regeringen föreslår att det för behandling av känsliga uppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser m.m. för officiell statistik bör krävas föreskrifter av regeringen. Regeringens förslag innebär att behandlingen av känsliga uppgifter kommer att regleras i en förordning. Utskottet anser att kravet på en särskild författning garanterar att behovet av särregler alltid övervägs noga i den ordning som gäller för författningsgivning. Därtill kommer att regeringen inför beslut om sådana föreskrifter kommer att väga samhällsintresset av den statistiska behandlingen mot risken för intrång i den enskildes personliga integritet. Mot bakgrund av det anförda ansluter sig finansutskottet till regeringens förslag. I den utsträckning det är befogat med ett ställningstagande från riksdagens sida finns det dock alltid, som konstitutionsutskottet påpekat, en möjlighet att reglera ett visst område genom lag. I sådana fall får normer på lägre nivå inte utfärdas som strider mot lagregleringen (om det inte skulle vara tillåtet enligt den aktuella lagen). Finansut-

skottet delar konstitutionsutskottets uppfattning att målsättningen bör vara att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll skall regleras särskilt i lag.

I motsats till motionärerna anser inte finansutskottet att det föreligger några oklarheter och tolkningssvårigheter vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik.

Med det anförda tillstyrker finansutskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Fi5 (fp) och Fi6 (m) yrkande 4.

Överklagande m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att beslut om vitesföreläggande, anmaning eller beslut om att någon skall ingå i en statistisk undersökning inte skall få överklagas. Motionen avstyrks. Jämför reservation 5 (kd).

Propositionen

Enligt förvaltningsrättsliga principer får ett myndighetsbeslut överklagas vid förvaltningsdomstol av den som beslutet angår om det har gått honom emot, om inte annat föreskrivits. I vissa situationer finns alltså ett förbud att överklaga. Enligt den nuvarande statistiklagen får bl.a. beslut om vitesföreläggande inte överklagas. Som motiv till detta överklagandeförbud har angetts att den officiella statistiken för sin kvalitet är helt beroende av möjligheten att snabbt få in uppgifter från bl.a. näringsidkare. I propositionen redovisas att regeringen alltjämt har denna uppfattning. Regeringen föreslår således att beslut om vitesföreläggande, anmaning eller beslut om att någon skall ingå i en statistisk undersökning inte skall få överklagas. Övriga beslut enligt statistiklagen skall få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Motionen

I *motion Fi7* av Per Landgren m.fl. (kd) yrkande 5 anser motionärerna att rättssäkerheten kräver att ett beslut om vitesföreläggande skall få överklagas.

Utskottets ställningstagande

Enligt den nuvarande statistiklagen får beslut om vitesföreläggande inte överklagas. Regeringen föreslår att detta överklagandeförbud skall finnas kvar i den nya statistiklagen. Utskottet anser att det för kvaliteten på den officiella statistiken är väsentligt att det finns en möjlighet att snabbt få in uppgifter från bl.a. näringsidkare. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag och avstyrker motion Fi7 (kd) yrkande 5.

Propositionens förslag i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om utformning av uppgiftsplikten, rättsligt skydd för beteckningen Sveriges officiella statistik och uppgiftsskydd m.m.

Propositionen

I propositionen redovisas att utformningen av uppgiftsplikten har moderniserats språkligt och justerats i vissa avseenden. Regeringen föreslår att uppgiftsplikten utökas med ett nytt område – miljöskyddskostnader – för vilket det numera finns en EG-förordning. Regeringen gör vidare bedömningen att statliga myndigheter skall lämna uppgifter till den officiella statistiken. För att tillförsäkra statistikmyndigheten kontinuerlig tillgång till de uppgifter som används för den officiella statistiken behövs en bestämmelse med denna innebörd i förordningsform.

Det föreslås att ett rättsligt skydd införs för begreppet Sveriges officiella statistik och för en symbol för den officiella statistiken.

Regeringen föreslår också att en reglering införs som gör det möjligt för den som tagit emot avidentifierat material från en statistikansvarig myndighet att för longitudinella och liknande studier kunna föra på nya uppgifter genom ett till personnumret (eller liknande) knutet löpnummer.

Regeringen gör bedömningen att analyser om de personer som av skilda anledningar inte deltar i en statistisk undersökning, till vilken de utvalts, skall kunna göras som en följd av det allmänintresse som finns att åstadkomma statistiska undersökningar av hög kvalitet. Beträffande undersökningar som innehåller känsliga uppgifter bör den personliga integriteten dock värnas i första hand. Bortfallsanalyser som inbegriper sådana uppgifter får därför inte ske. Regeringens ställningstagande har inte föranlett något författningsförslag.

Statistiksekretessen anpassas till motsvarande reglering i förordningen om gemenskapsstatistik. Det innebär att huvuddelen av de undantag som för närvarande gäller från den s.k. statistiksekretessen i 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100) skall upphöra. Också fortsättningsvis skall det finnas ett förbud mot att sammanföra uppgifter i den officiella statistiken med andra uppgifter i syfte att utröna enskilds identitet, benämnt olovlig identifiering.

Den gällande gallringsbestämmelsen i statistikregisterlagen överförs till statistiklagen.

De nuvarande bestämmelserna om vite och vissa ansvarsbestämmelser förs oförändrade över till den nya lagen. Straffbestämmelsen om olovlig identifiering ändras emellertid så att ansvar inte skall utdömas i ringa fall. Det föreslagna skyddet för begreppet Sveriges officiella statistik och för den symbol som används för den officiella statistiken förenas med ett vitesförbud.

Den nya statistiklagen föreslås träda i kraft den 1 april 2001. Samtidigt skall statistiklagen, lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område samt statistikregisterlagen upphöra att gälla. De straffrättsliga bestämmelserna i den äldre statistiklagen skall gälla beträffande gärning som begåtts före den 1 april 2001. Sådan behandling av personuppgifter som omfattas av datalagen (1973:289) skall ske med stöd av den lagen t.o.m. den 30 september 2001. I mål och ärenden om vite skall äldre bestämmelser tillämpas där föreläggande har skett före ikraftträdandet. Beslut om undantag från gallringsföreskrift som meddelats enligt den äldre lagen skall fortfarande gälla.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Övriga frågor om den officiella statistiken

Utskottets förslag i korthet

Ansträngningarna att ytterligare öka tillgängligheten av den offentliga statistiken bör fortsätta. All offentlig statistik bör kostnadsfritt finnas allmänt tillgänglig. Frågan om samordning av den offentliga statistiken och SCB:s roll i samordningen bereds ytterligare i Regeringskansliet. Utskottet avstyrker motionen. Jämför reservation 6 (kd).

Propositionen

Kortfattat anger regeringen i propositionen att den statistikreform som genomfördes i mitten av 1990-talet i stort sett har fungerat bra. Regeringen gör bedömningen att SCB även i fortsättningen bör ansvara för den sektorövergripande statistiken. SCB bör också bibehålla sitt nuvarande ansvar för samordning av statistiksystemet och den officiella statistiken. Sektorsmyndigheterna bör även i fortsättningen ansvara för statistiken inom sina respektive områden. Dock kan ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter behöva ändras. Regeringen anger i propositionen att den avser att närmare utreda ansvarsfördelningen mellan olika områden. Ansvaret för statistiken över invandring och asylsökande kommer emellertid redan nu att flyttas över från Migrationsverket till SCB.

Reformen och decentraliseringen av statistikansvaret har inneburit att överblicken över statistiken och statistiksystemet har minskat. I dag finns omkring 25 myndigheter som ansvarar för de ca 240 olika produkter som ingår i den officiella statistiken. Regeringen gör därför bedömningen att samordningen av statistiken bör förstärkas. Några förslag över hur samordningen skall förbättras presenteras inte i propositionen.

Regeringen anser vidare i propositionen att det är angeläget att tillgängligheten till den officiella statistiken ytterligare förbättras. All officiell statistik bör därför kostnadsfritt finnas allmänt tillgänglig hos varje statistikansvarig

myndighet. De inkomster som myndigheterna eventuellt förlorar vid ett sådant förfarande bör finansieras inom ramen för varje myndighet. En väg som regeringen anger för att öka tillgängligheten är att statistiken blir åtkomlig genom Svenska statistiknätet, dvs. det elektroniska nätverk med länkar till myndigheternas hemsidor på Internet som skapats av de statistikansvariga myndigheterna.

Motionen

I motion Fi7 av Per Landgren m.fl. (kd) konstateras att propositionen inte anger hur en förstärkt samordning av den officiella statistiken skall gå till. Vidare anføres att det finns inbyggda rollkonflikter i SCB:s nuvarande organisation. SCB har flera olika motsägelsefulla uppgifter och roller som inte är förenliga med det mål staten har med statistikverksamheten. Därför bör, enligt motionärerna, SCB omorganiseras och delas upp för att renodla rollerna och öka konkurrensen inom statistikproduktionen. SCB bör delas i tre delar, där en del svarar för myndighetsuppgifterna, en del sköter stabsuppgifterna med bl.a. ansvar för databaser och produktion av anslagsfinansierad officiell basstatistik och ytterligare en del organiseras som ett fristående statistikbolag enligt de villkor som gäller för andra produktionsbolag. Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över SCB:s organisation, uppgifter och roll (yrkandena 2 och 3). Vidare bör enligt motionärerna all officiell statistik inklusive underliggande register i valfri form vad gäller data eller länkar göras tillgänglig och kostnadsfri i Sveriges statistiska databaser (SSD). SSD är SCB:s statistikdatabaser. Ansvaret för SSD bör ligga hos det ovan skisserade stabsorganet i ett uppdelat SCB (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Med glädje kan utskottet konstatera att tillgängligheten till den offentliga statistiken ökat kraftigt under senare år, bl.a. via Sveriges statistiska databaser (SSD) och Svenska statistiknätet, ett elektroniskt nätverk med länkar till myndigheternas hemsidor på Internet. Utskottet utgår ifrån att regeringen och myndigheterna fortsätter ansträngningarna att ytterligare öka tillgängligheten. Utskottet delar regeringens bedömning att all officiell statistik kostnadsfritt bör finnas allmänt tillgänglig hos varje statistikansvarig myndighet.

Utvärderingen av den statistikreform som genomfördes vid mitten av 1990-talet visar, enligt utskottets mening, att samordningen av den officiella statistiken behöver förstärkas, bl.a. för att säkra kvaliteten i statistikproduktionen. Utvärderingen visar också på olika modeller hur en sådan förstärkning skall kunna komma till stånd. Frågan om förstärkning och SCB:s roll i samordningen bereds fortfarande i Regeringskansliet och resultatet kommer att redovisas för riksdagen. Enligt uppgift från Justitiedepartementet planeras en del förändringar att införas i den nya statistikförordning som träder i kraft i anslutning till att den nya statistiklagen börjar gälla. Utskottet ser inte anledning att föregripa den pågående beredningen.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi7 (kd) yrkandena 2–4.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ny statistiklag (punkt 1) (m, kd, c, fp)

av Mats Odell (kd), Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Axén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen godkänner vad som framförts i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen det yrkande som Anna Åkerhielm (m) framförde under utskottets beredning och avslår propositionen.

Ställningstagande

Vi anser att utskottets beredning av propositionen och den interna utfrågning som utskottet hållit med företrädare för Justitiedepartementet, Statistiska centralbyrån, Statskontoret och den särskilde utredaren av statistikreformen tydligt visar att regeringens beredning av aktuella statistikfrågor endast är halvfärdig. Till exempel saknas i propositionen flera av de frågeställningar om den officiella statistiken som kommit fram i de olika utredningar som gjorts och de remissvar som lämnats med anledning av utredningarna. Bland de frågor som utelämnats hör bl.a. den viktiga frågan om förbättrad samordning av den offentliga statistikproduktionen, gränsdragningen mellan SCB:s olika roller och frågan om ett fristående råd. Vidare saknas en tydlig definition av vad som är att betrakta som officiell statistik.

Vi anser att regeringen borde ha avvaktat ytterligare beredning av statistikfrågan innan en proposition presenterades för riksdagen. I föreliggande proposition saknas ställningstagande på flera viktiga punkter som har betydelse för hela regelverket på det officiella statistikområdet. Vi anser därför att riksdagen bör avslå regeringens proposition 2000/01:27.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi anfört om regeringens proposition om en ny statistiklag. Riksdagen bifaller därmed det yrkande om avslag på propositionen som framförts under utskottets beredning och avslår proposition 2000/01:27.

2. Omfattningen av den officiella statistiken (punkt 2) (m)

av Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Anna Åkerhielm (m) och Gunnar Axén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen godkänner vad som anförts i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi6 yrkandena 1, 2, 3 och 5 och avslår regeringens förslag i denna del samt motion 2000/01:Fi7 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att definitionen av vad som är officiell statistik tydligare måste avgränsas. Omfattningen av den offentliga statistiken ökar år från år. Därför är det viktigt att den offentliga statistiken begränsas till områden som är av offentlig betydelse och som är viktiga och strategiska för det offentliga beslutsfattandet. Den förändring av definitionen av offentlig statistik som regeringen föreslår i propositionen riskerar att leda till en kraftig expansion av den offentliga statistiken.

Dessutom anser vi att det är nödvändigt att det genomförs en diskussion om i hur stor omfattning den officiella statistiken skall skattefinansieras. I propositionen finns inga sådana överväganden. En utgångspunkt i en sådan diskussion borde vara att den officiella statistik som är av intresse för enskilda, företag eller myndigheter i första hand bör betalas av dessa, såvida det inte finns ett starkt allmänintresse.

Insamlingen av den officiella statistiken innebär ofta stora kostnader och stor resursåtgång för de olika statistikgivarna, t.ex. företag. Därför bör lagstiftningen om den officiella statistiken utformas så att hänsyn tas till kostnaderna för statistikinsamlingen. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att den offentliga statistikinsamlingen i högre grad än i dag tar hänsyn till statistikgivarnas kostnader.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi anført om den offentliga statistikens omfattning, finansiering och kostnader. Riksdagen bifaller därmed motion Fi6 yrkandena 1, 2, 3 och 5 och avslår regeringens förslag i denna del samt motion Fi7 yrkande 1.

3. Omfattningen av den officiella statistiken (punkt 2) (kd, fp)

av Mats Odell (kd), Per Landgren (kd) och Karin Pilsäter (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen godkänner vad som anförts i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi7 yrkande 1 och avslår regeringens förslag i denna del samt motion 2000/01:Fi6 yrkandena 1, 2, 3 och 5.

Ställningstagande

I propositionen saknas övergripande mål för den offentliga statistiken. Vi anser att det övergripande målet för all offentligt finansierad statistik bör vara det gemensamma bästa. Som ett medel för detta övergripande mål skall statistiken vara trovärdig och tillgänglig och verksamheten vara effektiv, transparent och möjlig att påverka. Den offentliga statistiken skall också kunna motiveras utifrån ett gott förvalterskap av offentliga medel. All verksamhet måste prövas i ljuset av det övergripande målet och samhällets värdegrund. Vi anser vidare att regering, riksdag och myndigheter generellt skall vara återhållsamma med att inhämta statistik.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi anført om den offentliga statistikens mål och omfattning. Riksdagen bifaller därmed motion Fi7 yrkande 1 och avslår regeringens förslag i denna del samt motion Fi6 yrkandena 1, 2, 3 och 5.

4. Behandling av personuppgifter (punkt 3) (m, c, fp)

av Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Anna Åkerhielm (m), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Axén (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2000/01:Fi5 yrkande 2 och 2000/01:Fi6 yrkande 4 samt avslår motion 2000/01:Fi5 yrkande 1 och propositionens förslag i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att det inte går att bortse från att det föreligger vissa problem med oklarheter och tolkningssvårigheter beträffande information, anmälningsskyldighet etc. vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik. Vi anser att denna fråga bör klargöras. Vi anser vidare att beslut om permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur hos Statistiska centralbyrån bör förbehållas riksdagen att besluta om.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om behandling av personuppgifter. Detta innebär att riksdagen delvis bifaller motionerna Fi5 (fp) yrkande 2 och Fi6 (m) yrkande 4 och avstyrker motion Fi5 (fp) yrkande 1 samt propositionens förslag i denna del.

5. Överklagande m.m. (punkt 4) (kd)

av Mats Odell (kd) och Per Landgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motion 2000/01:Fi7 yrkande 5 och avslår propositionens förslag i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att rättssäkerheten kräver att beslut om vitesföreläggande skall kunna överklagas. Enligt vår uppfattning måste det finnas en maktbalans mellan myndighet och uppgiftslämnare. Fel av olika slag kan naturligtvis uppstå när statistikansvariga myndigheter väljer ut t.ex. företag att ingå i en statistisk undersökning. Former och rutiner för att i tid komma till rätta med dylika felbeslut av myndigheter kan åstadkommas genom en specialbestämmelse i lagen om offentlig statistik. Åtgärder i linje med våra förslag värnar rättssäkerheten och ökar företagens samarbetsvilja. Därmed kan också statistikens kvalitet höjas.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi har framfört om överklagande m.m. Detta innebär att riksdagen bifaller motion Fi7 (kd) yrkande 5 och avslår propositionens förslag i denna del.

6. Övriga frågor om den officiella statistiken (punkt 7) (kd)

av Mats Odell (kd) och Per Landgren (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen godkänner vad som anförts i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Fi7 yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen snarast bör återkomma med förslag om förstärkt samordning genom ett fristående och självständigt råd för Sveriges officiella statistik. I anslutning till detta bör regeringen tillsätta en utredning för att se över Statistiska centralbyråns (SCB:s) organisation, uppgifter och roll. I SCB:s nuvarande organisation finns inbyggda rollkonflikter. SCB har flera olika motsägelsefulla uppgifter och roller som inte är förenliga med det mål staten har med statistikverksamheten.

Vi anser vidare att all officiell statistik inklusive underliggande register i valfri form vad gäller data eller länkar skall göras tillgänglig och kostnadsfri i Sveriges statistiska databaser (SSD). SSD är SCB:s statistikdatabaser. Ansvar för SSD bör ligga hos det ovan skisserade stabsorganet i ett uppdelat SCB.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi anför om ett fristående och självständigt råd för Sveriges officiella statistik, SCB och kostnadsfri statistik. Riksdagen bifaller därmed motion Fi7 yrkandena 2–4.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:27 föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om den officiella statistiken,
2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Följdmotioner

I detta sammanhang behandlar utskottet nedan uppräknade motioner i vilka föreslås att riksdagen fattar följande beslut.

2000/01:Fi5 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en grundlig översyn av personuppgiftslagens bestämmelser.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att beslut om permanenta personregister av integritetskänslig natur skall fattas av riksdagen.

2000/01:Fi6 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den offentliga statistiken begränsas till områden som är av offentlig betydelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om finansieringen av den offentliga statistiken.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag som gör en tydligare avgränsning av begreppet officiell statistik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om oklarheter och tolkningssvårigheter vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag som innebär att den offentliga statistikinsamlingen i högre grad än i dag tar hänsyn till de kostnader som den för med sig och inte bara till den eventuella nyttan.

2000/01:Fi7 av Per Landgren m.fl. (kd)

1. Riksdagen beslutar fastställa det övergripande målet för den offentliga statistiken i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening bedömningen av inriktningen för en reform av den officiella statistiken i enlighet med vad som anförs i motionen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening behovet av att tillsätta en utredning med uppdrag att lösa problemen med SCB:s oförenliga roller i enlighet med vad som anförs i motionen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att all officiell statistik, inklusive underliggande register i valfri form vad gäller data eller länkar, görs tillgänglig och kostnadsfri i Sveriges statistiska databas (SSD) inom ett reformerat SCB.

5. Riksdagen beslutar att beslut om vitesföreläggande i samband med statistikärenden skall kunna överklagas i enlighet med vad som anförs i motionen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

- 1 Förslag till lag om den officiella statistiken

2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande

2000/01:KU9y

En ny statistiklagstiftning

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 16 januari 2001 beslutat att bereda konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 2000/01:27 En ny statistiklagstiftning med motioner i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

I propositionen föreslås en ny lagstiftning om den officiella statistiken. Lagförslaget innebär att gällande regler för den officiella statistiken församman till *en* lag. I förslaget har en anpassning gjorts till bestämmelserna i EG:s dataskyddsdirektiv och personuppgiftslagen när det gäller behandlingen av personuppgifter för framställning av officiell statistik. Propositionen innehåller också bl.a. förslag till vissa andra ändringar och kompletteringar av gällande regler, bland dem föreskriften i 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100) om s.k. statistiksekretess. Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till frågan om anpassningen av de föreslagna föreskrifterna till dataskyddsdirektivet och personuppgiftslagen.

Utskottet

Propositionen

Bakgrund

Den officiella statistiken regleras i lagen (1992:899) om den officiella statistiken (statistiklagen), som trädde i kraft den 1 januari 1993. Statistiklagen tillämpas när statliga myndigheter under regeringen framställer officiell statistik. Organ utanför den statliga sektorn och sådana som ligger under riksdagen, t.ex. Riksbanken, faller utanför lagens tillämpningsområde. Lagen kompletteras av förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken (statistikförordningen). Genom bestämmelser i statistiklagen och statistikförordningen bemyndigas myndigheter som ansvarar för officiell statistik att meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som skall lämnas till den officiella statistiken. I fråga om skyldigheten att lämna uppgifter till lantbruksregistret och statistiken på jordbruksområdet gäller lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område, kompletterad av förordningen (1992:1032) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område.

Regleringen av de personregister i datalagens (1973:289) mening som används för att ta fram officiell statistik och som innehåller känsliga uppgifter återfinns i lagen (1995:606) om vissa personregister för officiell statistik (statistikregisterlagen), som trädde i kraft den 1 juli 1995. Kompletterande föreskrifter om de olika registren finns i förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik (statistikregisterförordningen). Den innehåller detaljerade bestämmelser om de register som omfattas av registerlagen med föreskrifter om ändamål, innehåll och om tillåtna sambearbetningar. Statistikregisterförordningen omfattar 32 personregister hos statistikansvariga myndigheter. Den innehåller också en reglering av användningen av personregister för Statistiska centralbyråns databasservice.

Datalagen ersattes den 24 oktober 1998 av personuppgiftslagen (1998:204). Den nya lagen kommer dock med hänsyn till övergångsbestämmelserna att få fullt genomslag först den 1 oktober 2001. Datalagen kommer således att gälla fram till den tidpunkten för en stor del av behandlingen av personuppgifter för framställning av statistik.

Personuppgiftslagen innebär ett genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Personuppgiftslagen innehåller bestämmelser om när behandling av personuppgifter är tillåten. För behandling av känsliga personuppgifter gäller särskilt stränga regler. Även vissa grundläggande krav på den som behandlar personuppgifter ställs, t.ex. att personuppgifter som samlas in för ett ändamål inte får behandlas för något annat oförenligt ändamål. Vidare finns i lagen bestämmelser om information till de registrerade, om rättelse av personuppgifter och om säkerheten vid behandlingen.

Behandling av personuppgifter för bl.a. statistiska ändamål undantas dock i stor utsträckning från dessa regler. Personuppgiftslagens bestämmelser innebär att känsliga personuppgifter får behandlas utan samtycke för forskning och statistik, om behandlingen är nödvändig och om samhällsintresset av projektet klart väger över riskerna för ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Har behandlingen godkänts av en forskningsetisk kommitté, skall enligt lagen förutsättningarna anses uppfylla.

Föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, meddelas enligt 8 kap. 3 § regeringsformen genom lag. Enligt 8 kap. 7 § kan dock regeringen, efter bemyndigande i lag, genom förordning meddela föreskrifter om annat än skatt, om föreskrifterna avser vissa ämnen, bland dem skydd för personlig integritet vid behandling av personuppgifter.

Regeringens förslag

Förslaget till lag om den officiella statistiken innebär att lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets område, lagen om den officiella statistiken och

lagen om vissa personregister för officiell statistik upphävs. Reglerna för den officiella statistiken samlas därmed i en lag. Den nya statistiklagen innehåller vissa bestämmelser om behandlingen av personuppgifter. En statistikansvarig myndighet får enligt 14 § behandla personuppgifter för framställning av statistik om inte annat följer av 15 §. För sådan behandling är myndigheten personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen. Behandling av personuppgifter får omfatta uppgift om personnummer. Enligt 15 § får känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen och uppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § personuppgiftslagen behandlas av en statistikansvarig myndighet för framställning av statistik, om det följer av föreskrifter som regeringen meddelar. I övrigt skall personuppgiftslagen tillämpas. Beträffande behandling av personuppgifter som omfattas av datalagen skall datalagen tillämpas t.o.m. 30 september 2001.

Motioner

Propositionen har föranlett motioner från ledamöter av Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet liberalerna.

I motion 2000/01:Fi6 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) föreslås bl.a. att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om oklarheter och tolkningssvårighet vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik (yrkande 4). I motionen anförts att permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur bör förbehållas riksdagen att besluta om genom ställningstaganden i det enskilda fallet. Motionärerna anser vidare att det föreligger vissa problem med oklarheter och tolkningssvårigheter beträffande information, anmälningsskyldighet etc. vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik och att denna fråga bör klargöras.

I motion 2000/01:Fi5 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) föreslås att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en grundlig översyn av personuppgiftslagens bestämmelser (yrkande 1) och att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att beslut om permanenta personregister av integritetskänslig natur skall fattas av riksdagen (yrkande 2). Motionärerna anser att det finns anledning att kritisera regeringsförslaget när det gäller behandlingen av personuppgifter. Datainspektionen har i ett remissyttrande framhållit att beslut om permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur hos Statistiska centralbyrån bör förbehållas riksdagen och att det krävs ytterligare avvägningar kring integritetsskyddet och en grundlig översyn av personuppgiftslagens bestämmelser. Regeringen synes enligt motionärerna ta för lätt på Datainspektionens invändningar.

I motionerna framförs även andra yrkanden, som inte behöver redovisas här.

Utskottets bedömning

Vid behandlingen av propositionen om personuppgiftslagen (prop. 1997/98:44) delade utskottet regeringens bedömning att det fanns starka skäl att verka för att det skulle bli möjligt att gå ifrån den s.k. hanteringsmodell på vilken personuppgiftslagen bygger (1997/98:KU18). Utskottet har senare anfört att det är av stor vikt att den svenska regeringen inom EU med kraft verkar för att en revidering av dataskyddsdirektivet sker. Enligt den mening utskottet uttalat bör vidare en översyn av personuppgiftslagen komma till stånd med syfte att, så långt det är möjligt inom EG-direktivets ram, åstadkomma en förändring av lagstiftningen i riktning mot ett mer modernt regelverk som tar sikte på missbruk av personuppgifter. Intensifierade åtgärder bör enligt vad utskottet anfört vidtas för att åstadkomma en lagstiftning som syftar till att ingripa mot missbruk av personuppgifter och inte mot själva hanteringen av sådana uppgifter (1998/99:KU15).

Inom EU förestår en översyn av dataskyddsdirektivet, som skall inledas genom att kommissionen avger en rapport om genomförandet, vilket skall ske hösten 2001. Det är känt för utskottet att regeringen är verksam inom EU för att bana väg för svenska synpunkter i det sammanhanget. Det är också känt att regeringen inom ramen för ett samråd med företrädare för partierna i riksdagen bereder åtgärder för att så långt möjligt tillmötesgå de krav som ställs på ett mera modernt regelverk (jfr prop. 1999/2000:11 s. 19). Utskottet har inte skäl att nu lägga något till sina tidigare uttalanden i frågan om personuppgiftslagen utan anser att resultatet av det arbete för en förändring av lagen som pågår bör inväntas.

Såvitt gäller förhållandet mellan den föreslagna lagen om den officiella statistiken och gällande rätt ger propositionen inte anledning till några uttalanden av utskottet.

Vad gäller frågan om permanenta personregister med integritetskänsligt innehåll har utskottet tidigare pekat på att det alltid finns möjlighet att reglera ett visst område genom lag, i den utsträckning det är befogat med ett ställningstagande från riksdagens sida. I sådana fall är normgivning på lägre nivå i strid med lagregleringen utesluten, om inte annat följer av den aktuella lagen. Utskottet har också hållit fast vid målsättningen att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll skall regleras särskilt i lag (se bet. 1990/91:KU11, rskr. 1990/91:160, 1997/98:KU18). Utskottet har inte skäl att nu gå ifrån sina tidigare uttalanden.

Stockholm den 8 februari 2001

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Kenth Högström (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m).

Avvikande mening

Per Unkel (m), Inger Réne (m), Nils Fredrik Aurelius (m), Helena Bargholtz (fp) och Margareta Nachmanson (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med ”Såvitt gäller förhållandet” och slutar med ”sina tidigare uttalanden” bort ha följande lydelse:

Enligt vår mening går det inte att bortse från att det föreligger vissa problem med oklarheter och tolkningssvårigheter beträffande information, anmälningsskyldighet etc. vid behandling av personuppgifter för annan statistik än officiell statistik. Vi anser att denna fråga bör klargöras. Med bifall till motion 2000/01:Fi6 yrkande 4 bör riksdagen ge regeringen detta till känna. Vi anser vidare att beslut om permanenta personregister av mycket integritetskänslig natur hos Statistiska centralbyrån bör förbehållas riksdagen. Med bifall till motion 2000/01:Fi5 yrkande 2 bör riksdagen begära att regeringen lägger fram ett förslag om detta.